

Editorial

Mesotheliom door blootstelling aan asbest in de privé-sfeer

Het op 13 april jl. door het gerechtshof Arnhem gewezen arrest in de zaak Horsting tegen Eternit is in twee opzichten opmerkelijk te noemen. Voor het eerst handelde het om de schadevordering van een asbestslachtoffer in de privé-sfeer. In het verleden zijn regelmatig schadevergoedingen toegekend aan werknemers die door blootstelling aan asbest tijdens hun werk ziek waren geworden, en ook vorderingen van huisgenoten van de werknemers, die via de werkkleding met het gevaarlijke materiaal in aanraking waren gekomen, zijn al meermalen gehonoreerd. In de zaak Horsting/Eternit ging het echter om een mesotheliomslachtoffer, een vrouw van 52 jaar, die in 1971 als boerendochter op het erf van de boerderij van haar ouders aan asbest werd blootgesteld tijdens de bouw van een grote schuur. Op het dak van deze schuur werden meer dan 300 Eternitgolfplaten gelegd. Bij het verwerken en bewerken van deze platen, bestaande uit 10 % chrysotiel, kwam het asbeststof vrij dat mevrouw Horsting meer dan 30 jaar later fataal werd.

In navolging van de president van de rechtbank in Almelo verwierp het gerechtshof niet alleen het beroep van Eternit op de dertigjarige verjaringstermijn, maar onderscheef ook het eerdere oordeel dat Eternit al in 1970 er rekening mee had moeten houden dat haar asbestgolfplaten zouden worden bewerkt en verzaagd en dat daarbij gevaarlijke asbestvezels zouden vrijkomen. Eternit beriep zich bij haar verweer in hoger beroep onder meer op de memorie van toelichting bij het wetsontwerp van de Silicosewet uit 1949, maar het hof wees er fijntjes op dat juist de passage uit die toelichting, die vermeldde dat ook 'bij de vervaardiging en het zagen van asbestcementplaten verspreiding van asbesthoudend stof plaatsvindt', aantoonde dat het gevaar al in 1949 bekend was. Verder baseerde de rechter zich op een door Horsting in het geding gebrachte publicatie uit 1970 inzake het gebruik van asbestproducten. Die publicatie maakte melding van een discussie tussen dr. J. Stumphius en een directeur van Eternit, waarbij Stumphius aangaf dat asbestcementmaterialen gevaar konden opleveren bij bewerking. Op grond van deze publicaties én het proefschrift van dr. Stumphius uit 1969 oordeelde het hof dat het bewuste gevaar 'aan Eternit, een internationaal opererend bedrijf in 1970-1971 bekend was, althans bekend had horen te zijn'.

Voor Eternit kan deze opvatting van het hof vérgaande consequenties hebben. Immers Eternit heeft nog tot aan het algehele asbestverbod in 1993 asbestcementshoudende golfplaten op grote schaal op de markt gebracht. Dat het daarbij om aanzienlijke hoeveelheden handelde, kan men zien bij de vele boerderijen en opstallen, die ons land rijk is. Het blijkt ook uit het jaarverslag van Eternit's moedermaatschappij in België over 1990. Daarin krijgt Eternit Nederland een compliment voor de overschrijding van de geplande productie

van golfplaten. Eternit Nederland produceerde in dat jaar niet minder dan 10 miljoen m² platen, die hun bestemming voornamelijk hebben gevonden op het Nederlandse platteland.

Het tweede opmerkelijke aspect van het arrest van het hof betrof het oordeel dat Eternit in 1971 voor het haar bekende gevaar van de asbestcementplaten de afnemers/het publiek had moeten waarschuwen. Horsting had in dat verband brieven uit de jaren zeventig overgelegd waarin Eternit bij het Engelse bedrijf Turner & Newall, met wie zij op het gebied van publiciteit nauw samenwerkte, protesteerde tegen het voornemen van T&N om op asbesthoudende producten waarschuwingsetiketten te plakken. Uit die briefwisseling bleek duidelijk dat Eternit toen al het gevaar van haar producten kende, maar om economische redenen tegenover het publiek daar geen ruchtbaarheid aan wilde geven. Het oordeel van het hof was niet mis te verstaan: 'Van Eternit had mogen worden verwacht dat zij gegeven het vermelde redelijkerwijze te verwachten gebruik en haar kennis aangaande de daaraan verbonden ernstige gevaren de voor de hand liggende en weinig kostbare maatregel van een waarschuwing had moeten nemen. Van het feit dat zij dit niet heeft gedaan valt haar een ernstig verwijt te maken.'

Dat dit arrest de nodige aandacht kreeg op het Internationale Asbestcongres op 13 en 14 mei jl. in Amsterdam lag voor de hand. Ook al omdat dit asbestcongres zich met name richtte op de inventarisatie en sanering van de milieuvervuiling door asbest. Uit de verschillende bijdragen van de sprekers op dit congres kwam het beeld naar voren dat de reikwijdte en de hardnekkigheid van de aanwezigheid van grote hoeveelheden asbest in de samenleving nog steeds onvoldoende worden onderkend. In ons land wordt dat aangetoond door de milieuvervuiling door asbestafval in de Hof van Twente, afkomstig van veertig jaar gratis weggegeven bedrijfsafval van Eternit. De voorlopige saneringskosten daarvan worden door staatssecretaris Van Geel (Milieu) geschat op bijna 100 miljoen euro. De asbeststerftes – zo leerde dit congres – niet alleen ernstiger dan menigeen denkt. Vooral de buitenlandse bijdragen lieten zien dat buiten Europa het asbestgevaar nog steeds levensgroot is. Dat komt niet in de laatste plaats door de gewetenloze handelswijze van internationale concerns, die in de derde wereld opereren op een wijze die bij ons 30 of 40 jaar geleden gewoon was. Het – internationaal - meten met twee maten is wat asbest betreft blijkbaar heel normaal.

*Bob Ruers,
Advocaat, Juridisch adviseur Comité Asbestslachtoffers*